

GASETA DE LES ARTS

15 GENER 1925

DIRECTOR: JOAQUIM FOLCH I TORRES

Any II. — Núm. 17

Casa de la Ciutat de Barcelona

Cimal escultòric de la Façana nova

A l'antic casal del Savi Consell de Cent de la ciutat de Barcelona, anomenat, després de dissolt, Casa Consistorial, i en termes de caràcter popular Casa de la Ciutat, s'han començat dues obres que si arriben a definitives canviaran el caràcter fisonòmic que fa anys ha tingut.

La una és la decoració de l'interior de la Sala del Consell; l'altra, la modificació de la part alta de la façana nova, amb motiu de construir-se un pis, per a ampliació de les oficines, obra aquesta, que com afecta l'exterior de l'edifici és més notada.

L'escultura que decora el cim també necessàriament reclama reparacions a fi d'adoptar-la i a l'hora reforçar-la dels danys soferts pel temps i agents atmosfèrics, que en més o en menys l'han maltractada. I com aquesta obra en l'època que fou construïda promogué vivíssimes i apassionades discussions, crec serà ben vista la publicació dels diversos documents que referents a ella m'ha sigut possible reunir. Degut a que procedeixen de dues fonts distintes, dividiré la informació en dues parts, les quals nomenaré, la una: *Testimoni oficial* i que contindrà tota la documentació de tràmit, i a l'altra *Informació periodística*, o sia els comentaris i notícies publicats per la premsa de l'època, que ve a ésser com el reflexe de l'opinió popular ciutadana d'aquells temps.

Testimoni oficial

Al 17 d'octubre de 1831, l'arquitecte municipal en Josep Mas i Vila signa el plan de la façana de l'obra nova de Casa la Ciutat, que és aprovat per la Reial Acadèmia de Sant Ferran de Madrid el 27 novembre del mateix any. Al cim hi dibuixa un grup escultòric i en els nínxols o pasteres laterals de la porta principal, a la dreta l'estàtua de Minerva, i a l'esquerra la d'Hèrcul.

En l'Expedient núm. 912 de la Secció 3.ª d'Obres públiques, peça 2.ª de l'Arxiu administratiu i en els folis que s'indiquen, consten els testimonis següents:

Foli 149. — Una Comissió composta dels Presidents de totes les de l'Ajuntament s'ocupa del *remate*, essent el seu parer aprovat en la Sessió Consistorial de 21 novembre de l'any 1851, passant tot seguit al Govern Civil la demanda de sa prompta realització mitjançant les següents condicions:

1.ª Que per a la construcció de l'obra d'escultura que té de coronar la façana s'autoritzi a la Corporació municipal procedir a una licitació privada entre els artistes que es considerin aptes per a realitzar-la encertadament, atenent-se al dibuix i condicions que se'ls entregaran.

2.ª Referent a la pedra que se'ls hi oferirà l'arquitecte municipal podrà escollir-la d'entre la que consideri més pròpia, atenent que el preu és fixe i determinat.

Foli 158. — El Governador contestà el 16 desembre aprovant el

Còpia d'un fresse de Rafael, existent en l'Acadèmia de Sant Lluc de Roma

projecte, advertint, però, calia tenir present en la licitació de les obres d'escultura que fossen adjudicades prèvia presentació de projecte i pressupost per a judicar del mèrit i ventatges econòmiques.

Foli 161. — Aprovat per la Comissió 3.ª el plec de condicions, és assenyalat el dia 27 de desembre per a celebrar les referides licitacions, realitzant-se els respectius encants privats per a la construcció del cim de la façana.

Foli 164. — L'Alcalde Corregidor invità a concorre-hi els escultors en Ramon Padró, en Josep Bover — que ho era de cambra de S. M., — en Domènec Talarn i en Simon Saigla.

Folis 165, 173. — Els Srs. Padró, Bover i Talarn es comprometeren a presentar cadascun d'ells un model, demanant que l'elecció decidís aprés a favor del qui deuria entendre's concedida la subhasta. Presentats els models pels tres artistes, l'Ajuntament, en data de 6 febrer de 1852, els va remetre a l'Acadèmia de Belles Arts de Barcelona.

Folis 178 i 181. — L'Acadèmia, per tal de poder informar, oficià a 18 de febrer a l'Alcalde Corregidor manifestant era necessari li adreßés l'alçat de la façana i al propi temps que els tres artistes autors dels models, presentessin el dibuix a l'escala corresponent. L'escultor Sr. Bover fou l'únic que l'envià acompanyat del següent comunicat: «és el que em servi de guia i que vaig calcar de l'original a la seva escala i que l'Excm. Ajuntament presentà unit a les condicions a que es tenia de atendre, del que n'he fet el model en guix segons les regles de l'art amb la única diferència d'haver tirat més endavant l'escut d'armes de Barcelona; declarant a més, no en posseïa d'altre».

Folis 183 i 184. — En Talarn, el 28 del mateix febrer, respon era inútil presentar el dibuix després d'haver cedit graciosament el model que havia fet i renunciat alhora a la seva construcció encar que li fos otorgada en concurs, expressant a més que el dibuix (que era l'original que obrava en poder del municipi i que aquest li deixà per a capturar-se'n en la confecció d'aquell) ja l'havia tornat molt abans de presentar el model. A 4 de març l'arquitecte municipal dona la mida de l'alçat de la façana que és de 110 pams, fent-ne entrega el dia 5 a l'Acadèmia de Belles Arts.

Folis 186 i 188. — Aquesta, en data del dia 18, contestà no li servien la mida d'alçada i el dibuix; necessitava tenir a vista el plan de la façana junt amb la planta corresponent i el dibuix a l'escala del mateix. El 20 del mateix mes l'arquitecte municipal informa dient que l'original del plan de la façana era l'aprovat per la Reial Acadèmia de Sant Ferran l'any 1831, que obrava a l'Arxiu, el qual podia presentar-se a la Corporació que el reclamava; però fins a 1 de maig no li fou adreßat expressant que el dibuix del *remate* que s'havia entregat i servit de norma als autors dels models per a compondre'ls «estava arreglat d'acord amb el plan general de l'edifici». L'Acadèmia, davant les explicacions verbals que l'arquitecte en Francesc Daniel Molina li feu, pogué examinar escultors s'havien sotmès a

Exposició de «l'Agrupació d'Artistes Catalans» a les Galeries Dalmau. «El Gerani», pintura al tremp per Ferran Musons.

Exposició de «l'Agrupació d'Artistes Catalans» a les Galeries Dalmau. Pintura per F. Vidal-Gomá.

l'escala mantenint-se en relació al plan general de l'edifici i per tant quin dels projectes podia produir millor efecte una vegada col·locat, atesa llur forma de composició.

Acabava l'ofici signat per l'Alcalde Corregidor, pregant a l'Acadèmia es servís dar la seva opinió el més prest possible per tal que l'Ajuntament pogués complir el compromís contret amb els tres escultors i alhora amb el públic, atès a que es tractava d'una obra repetides vegades anunciada la subhasta en els periòdics de la ciutat.

Folis 190 i 191. — Per fi, en 25 de maig de l'any 1852, l'Acadèmia de Belles Arts dona el seu parer a l'Ajuntament, dient «que no pot acceptar la idea de posar per remate una figura humana asseguda, però que, posada en el cas d'haver de judicar entre els models presentats i enterada de tots els antecedents, elegeix i aprova, per raó d'ésser el que més s'apropa a l'objecte a què es destina i per son mèrit artístic, el senyalat amb el número III».

El Jurat que dictà aquesta solució estava format per en Damià Campeny, en Vicents Rodés, en Claudi Lorenzale, en Pau Milà i en N. Robles, havent obtingut el model II un vot i el model III quatre vots.

Folis 196 a 198 i 202. — A 4 de juny es demana l'aprovació governativa de l'acta de subhasta privada que es celebrà el 27 de desembre de 1851 en la qual els escultors expressaven comprometre's a fer l'obra del remate per 18,000 rals, obligant-se a presentar cascun d'ells un model abans del 31 de gener de 1852, que executaria l'autor preferit per l'Acadèmia. Està firmada per l'alcalde corregidor, en Santiago

Lluís Dupuy, el regidor sindic en Joan Coll i Montells, els tres artistes en Josep Bover i Mas, en Domènec Talarn i Ribot, ambdós naturals de Barcelona, i en Ramon Padró i Pijoan, natural de Cervera, el corredor públic en Damià Tauler i el notari autoritzant en Joaquim Negró i Cases. Al peu, amb data del dia 7, consta l'aprovació del Governador Civil.

Folis 216 i 217. — Com el cost del marbre per a la construcció del cimbal resultava més car que la suma cal-

culada, s'aturà la seva execució; però havent-se presentat aprés condicions més acceptables, es tirà avant, i a 10 de setembre de 1852 l'alcalde corregidor, Sr. Dupuy, designà els regidors en Jaume Drument i en Joan Roger perquè s'ocupessin, sense distreure's en altra cosa, en proposar ço més convenient per a la construcció de l'estàtua i altres accessoris del remate.

Una nota que sembla de mà de l'escultor Bover, autor del model aprovat, relativa a la cubicació i cost

del bloc de marbre segons fos en una, dues o tres peces, diu: «D'un sol tros tindria 1,092 pams cúbics catalans i costaria a 11 rals el pam, o sien 12,012 rals. Les despeses de nòlits, drets reials, descàrrega en la *machina* i ports al taller pujaria 380 duros. Els diferents trossos per als accessoris o atributs feien junts 627 pams cúbics que, a raó de 9 rals el pam, valdrien 5,643 rals, a més nòlits, drets i altres despeses ja esmentades, 190 duros; sumant totes les partides la quantitat global de 29,055 rals. Dividint l'estàtua en dues peces, el preu unitari seria de 10 rals per pam cúbic i tal vegada menys si s'adoptés en tres peces, mitjançant conveni de comú acord amb l'arquitecte.»

Còpia de Rafael feta per Marian Fortuny

Reproduïm avui en la nostra primera pàgina, la còpia d'un fragment de pintura al fresc de Rafael, l'original del qual es conserva a l'Acadèmia de Sant Lluch de Roma. Aquesta còpia fou un dels primers treballs de pensionat a Roma, per l'Escola de Belles Arts de Barcelona, que va fer el gran pintor Marian Fortuny.

L'obra, verament exquisida del copista, que a Poli, còpia la qualitat del fresc, forma part del Museu de l'Acadèmia de Belles Arts de la nostra ciutat, depositat en els nostres Museus d'Art antic i modern.

Aquesta pintura, obra del Fortuny estudiant, figurarà en la Sala Fortuny del Museu de Belles Arts.

Exposició de «l'Agrupació d'Artistes Catalans» a les Galeries Dalmau. «Paisatge» per Emili Bosch Roger. (Col·lecció Benet.)

Sarcòfag romà-cristià, descobert en l'enderroc d'una casa del carrer de Manresa de Barcelona (1924), propietat de la col·leccionista D.ª Teresa Amatller.

L'Exposició de l'Agrupació d'Artistes Catalans a les Galeries Dalmau

L'Agrupació d'Artistes Catalans fou constituïda en l'any 1918; ha celebrat amb aquesta, quatre Exposicions deixant de formar part en les dos últimes, per haver mort, un excel·lent pintor: en Pere Farro Llorella; les seves obres formen part de les col·leccions d'Herman Anglada, Miquel Palol i altres, la majoria, en col·leccions particulars a Girona.

Dos d'ells, en Creixams i en Pere

Daura instal·lats de temps a Paris, al revés de molts, donant una prova d'amor a Catalunya envien periòdicament les seves obres per formar part en les Exposicions de casa.

De conjunt, l'exhibició produeix una bella impressió de joventut i de força; i al dir joventut, volem dir d'aquesta inquietud sana, que perfuma les obres d'art d'una gravetat típica, on hi sentim l'esforç dels esperits.

Molt sovint, l'art de les gents joves no és més que això; per això sol, és ja una de les més estimables coses. D'ací d'allà, a través dels temperaments diversos dels expositors, es sent aquest dalit de la recerca, s'entrevuen els punts ideals enfocats, la lluita per a alcançar-los, el moment de gràcia en que això es logra, l'hora grisa en que això es perd... I la fe i l'entusiasme d'aquests lluitadors, d'aquests que malden i s'agiten per coses de pura naturalesa espiritual, fa néixer un amor i un respecte per ells; que aquestes forces son les que fan la glòria dels pobles.

Al capsal de la Sala, hi han les obres d'en Vidal-Gomà; fortes, plenes d'anhels estructurals, plenes d'afany de veritat neta; d'aquella veritat íntima de la natura, que no és l'externa boniquesa d'un tros pintat amb traça, sinó la vida veritable, que pica als ulls de l'esperit per fer-vos perdre l'idea de que allò és pintat. El seu desnú central té trossos reeixits verament, i per ells sols, l'obra d'aquest jove pintor és mereixedora de totes les atencions. Així mateix, culmina entre les altres, la figura que reproduïm adjunt. Cal afegir que aquest pintor ha emprès un camí on les exigències de tècnica li seran i li son duríssimes, i on cada pinzellada posada a lloc és un triomf.

En Creixams, influït de Picasso, mostra una viva energia en el dibuix i una gran agudesia expressiva. Ens caldria veure aquest artista més lliure d'una influència perillosa, com totes les dels genis, per a judicar d'ell.

En Callicó exposa una col·lecció de sis dibuixos vius i interessants com a camí de penetració de les coses.

En Daura, demés d'una sèrie de dibuixos exposats, ens dona notes d'exquisida finesa, com «Le Parc» i «Augervilliers». En Gausachs, ofereix una sèrie de pintures bellament ardides, plenes de veritat descarnada i de vibrant coloració.

L'únic escultor és en Pere Jou. La seva escultura ha trobat l'estil però no ha trobat la vida. El seu capitell «El Trago» com a element d'ornament és exquisit i encertat com ho foren els seus capitells de Mar i Cel de Sitges.

D'en Mussons sobressurt el seu quadre «El Gerani» que reproduïm, d'una finesa de grisos meravellosa i reveladora d'un esperit despert a les més fines harmonies de la realitat.

De conjunt doncs, aquesta exposició, és l'espectacle bellíssim d'una joventut bregadora i desperta, que ens anuncia un esdevenir fruitós. La pintura catalana ha estat «alguna cosa», «ho és actualment» i «ho serà».

F.

algun negociant en antiguitats que, sospitant de la vàlua del bloc de pedra, s'oferí a comprar-lo per una exígua quantitat. El cas fou que hi hagué la bona sort de guardar aquella desferra, esperant que dongués son parer sobre la mateixa algú que pogués dir-hi la seva opinió. Avui aquella pedra, ja netejada i cuidadosament rentada, figura com un dels més preuats ornaments en l'hermosa casa que al Passeig de Gràcia posseeix la senyoreta Teresa Amatller, propietària del lloc on se feu la troballa.

Aquesta troballa resulta ésser, com hem indicat ja abans, un sarcòfag romà-cristià, en marbre bast, de color blanc, el qual porta en son

Sarcòfag romà-cristià trobat a Barcelona

Hem de consignar amb goig, com un aconteixement favorable a l'història barcelonina, la troballa d'un sarcòfag de marbre, que presenta característiques per ésser atribuït al segle IV, o als primers anys del V, el qual porta figuracions indicadores, sense cap mena de dubte, de cristianisme. Una tal troballa, que ha tingut lloc en 1924, junt amb les semblants descobertes de Tarragona, fan memorable l'anyada que acaba de transcórrer.

Al practicar-se excavacions per fonamentar uns edificis al carrer de Manresa, i prop de les obres de la Gran Via Laietana, els operaris encarregats de cavar, a uns tres metres de fondària, entre les desferres acumulades en tal lloc per terraplenar-lo ja d'antic, a fi d'aixecar el sol dels edificis sobre el nivell del mar, descobriren un gran bloc de pedra, al que no donaren cap importància i que per tant anà a parar entre la runa y les terres que havien d'ésser llençades. Un dels treballadors tenia ja el pic alçat per esmenussar el gran bloc, però providencialment hi arribà l'empressari de les obres, qui detingué al treballador, en vista de que en una de les cares d'aquell semblaven entreveure-s'hi algunes escultures. El gran carreu fou posat a part, i a poc vingué per segona vegada com es destruïa, ja que fou carregat en el carro, per ésser tirat en lloc on no fes nosa. No faltà encara

Estàtua de Bacus. Marbre romà descobert a València. (Vegi's article en el número vinent, per manca d'espai en el present.

Estàtua de Bacus. Marbre romà descobert a València. (Vegi's article en el número vinent, per manca d'espai en el present.

D. BAIXERAS. — La Volta de la Rectoria. Aquarel·la (Sant Julià de Vilatorrada)
Galeries Layetanes (Cl. Serra)

fronter una sèrie de representacions eminentment religioses, esculpides en alt relleu. Com a obra d'art el sepulcre no és pas gaire millor ni pitjor que la majoria dels objectes semblants que ara poden veure's en totes les regions costeres del Mediterrani, fent l'efecte d'obres que podríem qualificar d'adotzenades, les quals sortien de diversos tallers i eren exportades lluny del lloc de producció, a fi de satisfer les demandes que d'elles eren fetes. No s'ha dit pas encara l'última paraula per senyalar els llocs a on radicaven els tallers marmoraris d'on sortien tals sarcòfags, inclinant-se els tractadistes a suposar que fins a primers anys del segle v eren de producció itàlica.

El nou sarcòfag presenta, en confosa sèrie i sense divisions, set agrupacions, reproduint escenes de l'Antic i Nou Testament, les quals a la vegada eren símbol de les creències que professaven els cristians. Començant per la part esquerra, hi apareix una figura d'home abillat a la romana, amb mantell i túnica, el qual dirigeix sa dreta a un bulte avui fragmentari, sota el qual s'hi veu agenollada una fembra, en posa d'implorar qualche cosa del primer personatge. Es aquesta la manera ordinària com els cristians hi representaven la resurrecció de Llätzer, símbol a la vegada de la resurrecció de Crist i de la final dels homes. Seguidament s'hi descobreix una agrupació de tres figures, totes d'un mateix tamany, de les quals la del davant és com forçada per les altres dues que li fan costat i resten un poc retirades. Generalment es creu que un tal assumpte

al·ludeix a la detenció de Sant Pere abans del seu martiri, al·ludint també a les persecucions sofertes per la

Iglèsia i les temptacions que sobrevenen a l'ànima humana mentre està en la terra de iradora. Segueix una agrupació de dues figures, les quals tenen en sa presència altra més petita que està com oferta per una d'aquelles a l'altra, la qual li posa les mans sobre del cap; fent-se així referència a la curació del cec de naixement obrada per Crist, i essent simbolització de la llum vinguda al món, amb el naixement del Salvador, la qual guia a tot home vingut en aquest món, i rentat pel Sant Baptisme. Ve immediatament ocupant la part central del sarcòfag, una fembra amb els braços extesos, en actitud de orant, al·ludint a la Iglèsia implorant les benediccions del cel sobre els seus fills i objecte de les persecucions mundanals. També podria veure's en aquesta figura una referència a la casta Susagna, que fou objecte de l'acusació calumniosa i que fou providencialment deslliurada de la mort pel profeta Daniel. Li fa costat en el mateix relleu, una escena amb dos personatges, els quals tenen a sos peus una figura de dona de relativament petit tamany, la qual està postrada en actitud suplicant, referint-se tot a la curació de la dona que patia el flux de sang, obrada per Crist, conforme refereix el Sant Evangeli. Ve immediatament una altra agrupació, també amb tres figures totes d'home, de les quals una està en actitud de benedir quelcom que li presenta un dels personatges que li fan costat a sa dreta; divent-se aquí reconèixer l'episodi evangèlic de la multiplicació dels pans i dels peixos, la qual és simbòlica al·lusió a la santa Eucaristia. En darrer lloc s'hi veu l'agrupació de dues figures, de les quals la una dirigeix sos braços sobre una mena d'olles, que, en nombre de tres, estan als seus peus, amb la qual s'hi ha d'entendre significada la conversió de l'aigua

en vi, miraculosament obrada pel Redemptor en les Bodes de Canà de Galilea, amb la qual també s'hi significa el Sagrament Eucaristic.

Els costats i també el revers del sarcòfag son llisos, midant aquest 1,20 m. de llargada, 0,47 m. d'amplada i 0,41 d'altura. Aquestes dimensions indiquen prou bé, el mateix que la cavitat interior, que fa 1,03 m. de llargada, per 0,32 d'amplada i 0,32 d'altura, que's tracta d'una sepultura de relativament petita dimensió: tota vegada que els més dels enterraments per l'estil arriben a fer pels voltants de dos metres de llargària. Les figures majors del sarcòfag fan uns 34 cm.

Si no a Barcelona, en altres llocs de Catalunya han aparegut sarcòfags de la mena del trobat ara mateix. En l'església de Sant Feliu de Girona n'hi han quatre, que poden veure's descrits i reproduïts en l'obra del Sr. Botet i Sisó (*Sarcòfags Romano-Cristians esculturats que se conservan en Catalunya*, números VII, VIII, IX i X), i també en la dels senyors Puig i Cadafalch, Folguera i Goday: (*L'Arquitectura romànica a Catalunya*, figs. 331, 332, 333 i 334). Sobre un dels portals de la Catedral de Tarragona n'hi ha un altre exemplar esculturat, el qual s'aparta més que'ls de Girona del tipus a que pertany el de la col·lecció Amatller (Botet, n.º XI i Puig, fig. 335). De la comparació d'aquest darrer amb els altres en resulta molt afavorida la qualitat d'aquell, el qual amb tot i algunes lleugeres mutilacions, deixa entreveure qualche superioritat en la factura.

Seria cosa curiosa sapiguer les trifulgues que ha passat la sepultura de que parlem. La circumstància d'una perforació en la part mitgera de son front dóna indici de que durant alguns anys i potser segles serviria de pica d'aigua o d'abeurador.

J. GUDIOL, PVRE.

D. BAIXERAS. — "Contrallum" Aquarel·la. Galeries Layetanes

(Cl. Serra)

Mestre Dionís Baixeras.

Dionís Baixeras és un pintor d'aquells als qui la crítica ja no hi té res a dir. La seva obra vastíssima, la seva personalitat ben definida, el seu art, més que conegut, cosa gairebé popular, li donen aquella auriola prestigiosa del «Mestre Conegut» que és el premi millor a que pot aspirar un artista, després d'una llarga vida de treball i de lluita generosa, pel noble ideal d'art que l'ha inflamada. Per això avui, la GASETA DE LES ARTS amb motiu d'obrir-se a les Galeries Laietanes una exposició de les seves darreres obres, no ve a fer un comentari crític, sinó un homenatge al mestre.

Mirem amb amor l'obra i la figura d'aquests homes, que com Mestre Baixeras i tants altres ja hi eren abans que nosaltres i abans que nosaltres es sentiren l'esperit ple de nobles ideals i el braç mogut per l'afany de conquestes de Bellesa. Acostem-se a mirar la seva producció, amb respecte i amor, amb dalit i voluntat de comprendre... Fills del moment que som, els corrents espirituals de l'hora, molt sovint s'ens enduen cap a un concepte de les coses, purament actual, i fariem mal fet en judicar-les des d'aquest punt de vista insuficient. Ells també, aquests homes i aquests mestres, foren fills d'un moment; «del seu moment» i com nosaltres hem fet, abraçaren, febreros de joventut i d'inexperiència, les collites que l'hora els hi portava, i han cregut com nosaltres mantes voltes, posseir tota la veritat, perquè no veien més que la veritat de la seva hora, i com nosaltres de cara a l'ideal de la seva hora judicaren del bé i del mal, del dolent i del bo, del mèrit i el defecte... No obstant, el bo i el mal, el

L'eminent pintor Dionís Baixeras.

(Cl. Serra.)

dolent i el bó, i el mèrit i el defecte, eren aleshores, com ara i com sempre; més enllà de les hores i els moments, més enllà dels corrents i les tendències, més enllà de les modes

i els sistemes, en la fonda veritat de la vida i en la íntima vibració del qui la mira: i es feia l'art com sempre i tal com ara, de la viva expressió d'aquesta veritat exterior,

vibrant d'humanitat contemplativa.

L'«època» tany les coses d'una color inesborrable, però aquesta color d'època, no és l'art. Per a classificar en un Museu les fases cronològiques d'una evolució artística, aquestes distintives servirán. Per a comprendre al llarg d'aquest Museu ideal on són les veritables obres d'art, el principi de classificació és un altra, i si la moda passatgera no ens mogué a tots, portant-nos a lloc de falç judici, no sols estariem millor situats per a judicar el nostre moment, sinó que evitariem l'afany de molts dels nostres vells mestres, de seguir a la moda, de «posar-se al dia», d'«evolucionar», de «modernitzar-se», com ells diuen, cosa que molt sovint vol dir «renunciar», «concedir», «falsejar» la dèria pura del seu entusiasme, i desviar, quan no destruir, la canal de la íntima emoció, que és el millor de la seva vida i de la seva obra.

Potser avui doncs, a posta de parlar d'en Dionís Baixeras, escaurà fer l'elogi dels tossuts; dels tossuts, com en Modest Urgell, per exemple, que feia cara a les embestides de la gent jove a cops de «Cementiri», pintant més cementiris per tota resposta. Aquell, fou el cas d'un esperit fort, que malgrat tot, conservava la vigoria d'un gran temperament i amb tot el bagatge de les seves grans frisanques de romàntic, reaccionava en contra les debilitats dels uns i les infidelitats dels altres, al credo de la seva generació, a l'ideal de la seva joventut. Ell fou un exemple de fidelitat, d'insistència en la fidelitat, de fúria fidelista, i la Fidelitat és un senyal de força i una de les qualitats virils de l'esperit.

Mestre Dionís Baixeras ha sigut

Vida plaent (Pirineu). Dibuix al carbó. Galeries Laietanes.

(Cl. Serra.)

fidel, i en la fidelitat hi ha una de les seves glòries. Ell venia la vida de l'art, en aquell temps precís que apuntaven arreu les senyals de l'humanisme naturalista. Tota una tongada artística, posterior als romàntics invadia d'anècdota folk-lòrica el camp de la pintura. Un localisme exacerbat, complagut en el pintoresc circumstancial, seguia en les arts plàstiques la tendència del catalanisme literari, i delirant per horitzons més amples i per representacions de més vasta significació humana que les d'aquella parda figurinesca, una nova onada de pintors venia a dur-nos una visió dels homes més trascendent i pura, més deslligada de lo quotidià pintoresc, per a elevar-se a la expressió dels grans sentiments generals de l'ànima humana, per a fondre's amb la natura, com una melodia feta per la presència de la imatge de l'home entre els elements simfònics de la natura, que'ns donava el paisatge.

Curiosa, extremament curiosa, la naixença d'aquest moment; interessant, l'estudi d'aquesta evolució de l'humanisme pictòric, que de l'anecdòtic primerenc, s'enfila a l'expressió d'un espiritualisme més alt i més profunda. La imatge de l'home actual, ocupada en els afers ordinaris del seu viure quotidià, deixa d'ésser aquí el quadre de costums. Ço que interessa d'ell, no és el que fa i el com viu, sinó la seva presència en mig del món; i la seva silueta aqueferada en els afers humils de l'existència, devenia imatge trascendent i representativa d'humanitat, al·legoria pura, que es destacava damunt d'un fons que perdent les qualitats geogràfiques, devenia el paisatge universal.

Heu's aquí les figuretes sublimes de «L'Angelus» de Millet, donant just el matís que ara explicàvem. Heu's aquí el tò d'aquell moment d'humanisme, que elevant les finalitats de l'art a una categoria intel·lectual, tan alta com l'al·legorisme

acadèmic, duia a les coses vivents i actuals, perfumades de terra i de dolor humana, la dignitat dels símbols, calenta de realitat i d'amor.

* * *

Com podríem mirar ara indiferents, nosaltres, gent del dia, plens de frisances noves i

diverses, als homes de la generació que ens precedí, en l'ànima dels quals bronzien gloriosos els dalits nobilíssims que ara deiem?... A títol de quins drets, ço que en aquelles hores constituí un afany dels esperits més alts, ho mirariem ara com joguines d'homes entretinguts en vanes coses? Que el fons de la pintura no és això? Que l'art de la pintura és altra cosa que una expressió intel·lectual del món?... No obstant, Millet?... Es la matèria pura, ço que en Millet s'admira? Forma i fons, sovint inseparables són com l'emoció i el verb, el verb que salta calent de pensament, pesant de significació, gravitant d'expressions íntimes... Potser igual arreu, en tots els temps i en totes les escoles, els grans mestres han sigut el mateix; han pintat el mateix, han dit el mateix i hem fet escoles de lo circumstancial de cadascú?... Es difícil ésser just, i el límit de les suggestions, és molt sovint més just que les conclusions tan seques com dubtoses de la lògica.

* * *

En Baixeras cercà els aspectes d'aquesta humanitat amb una amor profunda. Aquelles figuretes pintoresques del pesebre anecdòtic d'altres dies, documents malgirbats d'indumentària, eren sota els seus ulls, els documents humans de la nova tendència. Corria adelerat per les muntanyes, dormia amb els pastors, veia els remats estesos per les rases, en la pàl·lida altura dels grans cims; mirava els rabadans jugar amb les primales saltadores, i amb un dalit novell, recollia en dibuixos primorosos aquella humanitat pensativa i senzilla, moure's amb el gest simple de la vida, sota el gran cel de les altures pirenenques. El vell pastor que amb gest evocador dels patriarques, vetlla les lledes, on dormen els remats; el bouret gentil, com una flor novella, encantat amb la màgica parada del món

Arcuacions decorant l'interior de l'Absis central de Sant Joan de les Abadesses, aparegudes amb les obres de restauració.

que té al davant. Le petita nineta de muntanya vora la casa humil, entre la boira fina que l'agrisa, mirant al funeral de la teulada, que puja cap al cel com un encens... I el mar després; el mar amb la brava, gent amb mariners barbuts, bravejant amb les ones, guai-

tant eternament l'aigua tranquil·la, altres hores, arrecerats i humils dins una barca, fent els treballs de platja, ara amb les dones, apariant les eines de la pesca...

Fidel a ells, en Dionís Baixeras, de l'amor que els ha dat, els seus quadres en prenen una vigoria i un interès humà que no tindrien. Si el seu pinzell a estones ha maldat pel desig de la pinzellada llarga a la moda de certs moderns traçuts, ben prest aquest amor li deia de no deixar enrera els vells sistemes; aquells sistemes vells que eren el verb d'aquella amor per les figures seves, la forma d'expressió d'aquella humanitat que ens descobria, la forma del concepte que ell aportava a la història de la nostra pintura catalana.

Avui encara, plenes d'aquesta amor de jove, reapareixen les imatges d'altres dies amb un igual significat i amb una igual bellesa. El món ha donat tómb. L'art de la pintura ha evolucionat. De la pintura d'en Baixeras a les darreres extremitats del post-impressionisme hi va tot un món; un món, però, que és ple de pensaments i de substàncies, i d'aquelles substàncies i d'aquells pensaments d'ahir, com d'aquestes substàncies i pensaments d'avui s'en fa la història...

JOAQUIM FOLCH I TORRES.

La restauració del monestir de Sant Joan de les Abadesses

L'obra de la restauració del monestir de Sant Joan de les Abadesses avança lentament i amb una penúria que no escau a la gent catalana. Ni la pietat nostra, que venera la preciosa relíquia del Santíssim Misteri, ni el nostre patriotisme, que té en aquell antiquíssim monument una de les primeres fundacions del naixement de la Catalunya comtal, ni la nostra amor a l'art, que té en aquella obra un tipus monumental únic i esplèndid, corresponen a l'empresa de la restauració, que seria, com la de Ripoll ho fou, un motiu d'honor per la nostra terra.

Lentament i tot, però, l'obra avança. L'amorosa sollicitud del Rnd. Sr. Rector; la pacient i empenyada constància de l'arxiver, el Rnd. Masdeu, solament fan possible la continuació d'una empresa que en mans menys amoroses hauria ja fracassat. I és d'esperar que no fracassi; és d'esperar que la pietat dels uns i l'amor als nostres monuments, dels altres, vagin almenys fornint mitjans perquè les obres no s'aturin, mentre s'espera que un dia vingui aquella embranzida amorosa que tregui el carro del pedregal i faci de l'obra de la restauració de Sant Joan un fet que tots poguem veure i celebrar.

Fruit d'aquesta pacient empresa restauradora ha sigut l'aparició, darrerament, dels capitells i arcuacions dels absis, que aquí reprodüim. Aquests capitells i arcuacions eren amagats dessota els arrebossats que es fe-

ren a l'obra en el segle XVIII, al construir l'actual cambril del Santíssim Misteri. Obra dels principis del segle XII, el Monestir de Sant Joan, una primera destrucció per causa d'un terratrèmol, un any després d'acabada, motivà la seva restauració. Els reconstructors no obeïren, en fer aquesta, al pla original, pervenint d'aquest desconcert una irregularitat desconcertant en l'obra, que els estudis d'en Puig i Cadafalch han posat en clar. L'obra del segle XVIII encara vingué a complicar més l'aspecte d'aquest

Capitells de les columnes dels finestrals prop de l'absis de la part dreta (Obres de restauració de Sant Joan de les Abadesses.)

Monestir de Sant Joan de les Abadesses. — Capitell de la columna gran, adossada a la paret lateral dreta, davant l'altar del Santíssim Misteri, descobert amb motiu de les obres de restauració (1924.)

edifici, que constitueix un cas interessantíssim dins la nostra història de l'arquitectura romànica, d'influència francesa, a principis de la dita centúria, i abans de prodigar-se aquesta forma per Espanya, a la fi del XII, per mitjà de l'Ordre del Císter.

Els detalls escultòrics indiquen clarament que l'obra és de la primera meitat del segle XII. Els seus temes bellíssims són tractats amb aquella robustesa característica de l'escola tolosana, a la qual s'afilia una gran part de la nostra escultura romànica. De tipus senzills els uns, derivats del capitell clàssic, en altres la fantasia de l'escultor ha cisellat els temes de bestiari fantàstic, característic de la nostra escultura del XII, o els temes ornamentals del repertori de l'art de l'època.

Aquestes mostres escultòriques revelen, d'altra part, quina seria la riquesa del monument i l'aspecte dels seus cinc àbsides, decorats d'arcades sostingudes per columnes visibles pels entrecolumnes de la girola primitiva, que constituïa el clos en l'àbside major.

Desitgem que aquestes troballes sien un estímul per als restauradors i per la gent de Catalunya, a fi de que en donar l'almoïna per les obres de Déu pensin amb la famosa església de Sant Joan, estoig de la reliquia eucarística coneguda amb el nom d'El Santíssim Misteri.

FLAMA.

LES EXPOSICIONS

Galeríes Dalmau: Pintures de Jasint Olivé. — Aquest artista, que forma part de l'agrupació «Nou Ambient», ens mostra una extraordinària quantitat de bones aptituds per al conreu de la pintura. No és nova la presència d'obres seves en les sales d'exposició barcelonines, i l'interès que per les seves obres, altres dies vistes, ens havia despertat, aug-

menta en aquesta exhibició més completa, i digne en molts punts de tot elogi. No és, però, l'Oliver, dels qui mereixen l'elogi banal del jove que promet; en ell hi ha més que això, una vocació pura i esforcada per l'art de la pintura i un exacte sentit de que la glòria d'aquesta és en l'aprofundiment de la veritat i en la revelació neta d'ella, fora dels incidents que la fan agradable, de cara a les realitats que la fan viva.

Esmentem, entre les obres exposades, «Bodegó», «Les Palmeres» i «Els arbres de la riera».

Galeríes Arenas. Ha exposat en aquestes Galeríes el conegut artista Sr. de Pomés. Exhibeix una sèrie interessant de retrats en dibuix, que revelen un temperament observador i una manca de formació que l'estudi suplirà sens dubte. En algunes notes de color l'artista es mostra home de temperament a posta pel conreu de la pintura, bé que li calgui en aquest aspecte, com en el dibuix, una preparació d'ofici que permetrà l'eclosió de les belles promeses del seu do natural.

Sala de la Pinacoteca. — A la sala de «La Pinacoteca», Corts, 644, el conegut artista en Víctor Moya exposa una sèrie interessant de retrats del tipus característic d'aquest autor, prou distingit en el conreu d'aquest gènere. La seva manera correspon a l'escola del retrat decoratiu madrileny, del qual són pròpies les composicions decoratives ben resoltes, fent de la figura retratada un element del conjunt prestigiós on se la situa.

La seva pintura, un xic fada, és d'armònica i suau entonació. En les composicions fora del retrat, la tendència del Sr. Moya és la de l'art anecdòtic castellà, i dins els termes que ella indica, l'artista té obres de veritable encert.

Galeríes Layetanes. — Han exposat darrerament en aquestes Galeríes: el pintor valencià M. Moreno. El seu art oscil·la entre la pintura poètica dels jardins d'en Russinyol i l'anecdotisme dels mestres espanyols de la darrera generació. La seva paleta és molt València, plena d'aquella llum que fa més pampellugueig que claror. Els temes gentils, tothora agradosos i ben compostos, fan el conjunt de l'exhibició mirador com una lleminadura. Alguns trossos de paisatge ben sentit diuen l'emoció

Sant Joan de les Abadesses. Finestral del costat de la Epístola, descobert amb motiu de les obres de restauració.

de l'artista, elevat la impressió que d'ell ens formariem pel damunt de la lleugeresa decorativa i traçada de la majoria de les seves obres.

També ha exposat en aquestes Galeríes el pintor suec Acke Sjöstrand una sèrie de visions de Mallorca, dites amb una pintura agre per a nosaltres, però reveladora d'una força de tempe-

rament molt interessant. Ens costa de veure la Mallorca que ens dona aquest artista, i ens atrevirem a dir que la seva manera pictòrica s'ha empassat la bella realitat de l'illa, de la qual no n'ha exposat el to. Alguns retrats de personatges mallorquins revelen un art fet a cops d'aixa; un art de barbre potser, de cara als homes, que com Mossèn Ribé i en Gabriel Alomar, ha dit coses tan fines i tan lligades a la vella i noble tradició mediterrània.

El terme entre nosaltres, com a espectadors de l'obra d'aquest pintor i l'artista, potser seria el «no ens entenem».

M. Bonet exposa una sèrie de ceràmiques, en blau, a la manera de les modernes manufactures holandeses. El seu art fuig dels camins assenyalats per l'Aragay i en Nogué al decorat de la nostra ceràmica moderna, però aquest avantatge de lo personal certament no aguanta la manca d'orientació artística que és de doldre en un artífex dotat de tan bona tècnica com ell.

Cal, en aquest aspecte de la perfecció tècnica, fer-li el millor elogi.

Ha exposat també el pintor Francesc Guinart. Les qualitats d'aquest artista les senyalarem en el seu quadre «Mercat», exhibit en l'exposició col·lectiva d'«Els Conreudors de les Arts», i cap de les obres exhibides era superior a aquella; de manera que el que allí deïem ens excusa d'allargar aquest comentari.

Actualment hi ha oberta, demés de l'Exposició Baixeres, de la qual ja parlem en altre lloc, una exposició d'obres del conegut pintor senyor Carlos Vázquez, de l'obra del qual, suficientment coneguda del nostre públic i prou comentada per la crítica, seria cosa vana fer-ne cap comentari, car a més, en aquesta exposició, el Sr. Vázquez no ofereix aspectes nous de la seva personalitat a bastament definida.

Finalment, ha exhibit una sèrie d'aquarel·les l'artista D. Lluís Roig

i Enseñat, que té un domini notable del procediment que practica a la manera dels aquarellistes clàssics, dedicats al paisatge pintoresc.

Exposició Joan Vilás, organitzada per «Els Amics de l'Art Litúrgic». — El dia 7 del vinent mes de febrer s'inaugurarà a les Galeríes Arenas una exposició d'obres d'art religiós, organitzada per l'«Associació d'Amics de l'Art Litúrgic», degudes al malaurat artista en Joan Vilás, alumne de l'Escola Superior de Bells Oficis, mort durant el viatge al Japó, on anava a aprendre les tècniques dels oficis d'art en concepte de pensionat per la referida Escola.

Malgrat i la juvenesa de l'artista, ha deixat obres prou abundants i meritòries per a constituir un exemple que «Els Amics de l'Art Litúrgic» aprofiten, tot homenatjant la memòria d'aquell noble aprenent, tan humil com docte i tan jove com assenyat.

Concurs de Fotografia. — L'Agrupació Fotogràfica de Catalunya ha obert una exposició de les obres presentades en el Primer Concurs organitzat per ella, en el seu local social, Duc de la Victòria, 14, pral.

Saló Parés: XXIV Exposició de la Societat Artística i Literària de Catalunya. — Aquesta entitat obri el dia 10 del corrent la seva Exposició anyal, que resulta una manifestació interessant a la qual la majoria dels associats es presenten com de costum. Presideix la sala una obra del malaurat pintor Ricard Urgell. Exposen els artistes Baixeres, Bernad, Cabanyes, Casas Abarca (A. i P.), Ferran, Galofre Oller, Isern Alié, Martí Garcés, Joaquim Mir, Juli Moisès, Josep Mongrell, Víctor Moya, Magí Oliver, Puig Perucho, N. Raurich, Tamburini, Vázquez, Vidal Quadras i Xiro, Ferran Navarro, i Ros i Güell.

Reservem el comentari d'aquesta exhibició per al nostre número vinent, impossibilitats de fer-ho en el present per manca de temps.

Capitell de la tercera columna de l'àbsis central (Obres de restauració de Sant Joan de les Abadesses.)

Capitell de la primera columna de la part dreta de l'àbsis central. Obres de restauració de Sant Joan de les Abadesses.

GASETA DE LES ARTS

Petrítxol, 8 EDITORIAL POLIGLOTA Apareix quinzenalment
Barcelona; 2 ptes. mes. — Fora: 275 mes. — Número solt: 125

ENCUADERNACIÓ DE L'ANY 1924

Es fa avinent als subscriptors que vulguin tenir tot el 1.º any relligat, que poden dirigir-se a l'Administració, «EDITORIAL POLIGLOTA», Petrítxol, 8, indicant-los la mostra de relligadura que desitgen.

Tela anglesa, i rètol daurat al plà 425 pessetes
Tela anglesa, i lliom de pell, rètol daurat al plà ... 5 id.

R. SIVNER

TEL. 813-S. P. GRANVIA, 643
BARCELONA

CASA FUNDADA L'ANY 1835

ANTIGUITATS
D'ART

Call 28 PRAL.
(CARRER FERNANDO)
(PLAÇA ST. JAUME)

BARCELONA

Granell u Granados

Enric
Numero 46
1637

VIDRIERES
Y GRABATS
D'ART

INSTALLS
VIDRES
Y CURVATS

AGENCIA
INTERNACIONAL
DE
WAGONES CAPITONNÉS
Y CADRES

GUARDA MUEBLES
MODERNO

Isidro Bonnevie

SERVICIOS ESPECIALES
PARA EXPOSICIONES
Y MUSEOS

Plaza Nueva, 10 · Tel. 3330 A.
BARCELONA

ACADEMIA
BAIXAS
ENSENYANSA
DE DIBUIX
Y
PINTURA
PER
AB-DOS
SEXES

CARRER DE PI-1

Escultura Decorativa i Gran Decoració

Joaquim Campaña

PROJECTES I MOBLES
ANTICS I MODERNS ·
TREBALLS EN GUIX
MODELS PER A BRONZE

Taller: NÀPOLS, 307 BARCELONA (G.)
(ENTRE CÒRSEGA I INDÚSTRIA)

El més gran assortit
en

Llibres d'Art

LLIBRERIA
SUBIRANA

Porta-ferrissa, 14 Barcelona

TOMÀS AYMAT

Manufactura de Tapisseries d'alt i baix lliç i Catifes nuades a mà

RESTAURACIÓ D'ANTIC I MODERN · LA MANUFACTURA S'ENCARREGA DE PROJEC-
TAR EN ORDENACIÓ AL LLOC QUE S'HA DE DECORAR O ENCATIFAR O
BÉ EXECUTA SEGONS PROJECTE DEL QUE FA L'ENCÀRREC

Rius i Taulet, 21 · S. CUGAT DEL VALLÈS
TELÈFON : Sabadell 4020

Vda. de E. Teixidor

ARTICLES PER
Dibuix i Pintura

RONDA DE SAN PERE-16 BARCELONA

TALLERS MECÀNICS DE FUSTERIA

Joan Ruiz
Successor de J. Calonja

FAÇANES · TENDES · ALTARS
DESPATXOS · MAGATZEMS, ETC., ETC.

FUSTERIA PER A EDIFICIS-PARQUETS

Roger de Flor, 141 - Passatge Tasso, 13
Telèfon: 785 S. P. BARCELONA

EXPOSICIÓ
Compra i Venda d'Antiguitats

J. Valenciano

Corròbia, 2, pral. (Cant. Pl. Nova)
BARCELONA

LA PINACOTECA
GASPÀ ESMATJES

MARCS I GRAVATS
EXPOSICIONS PERMANENTS

Corts, 644 (entre P. Gràcia i Clara). Telèfon 5045 A.
BARCELONA

ANTIGA CASA A. OLIVA
FUNDADA EN 1885

T. Priu Mariné

Taller de daurats · Altars · Imatges
Decoració i reproducció en pasta
d'objectes d'art antic i modern
Casa especial per a la restauració
de retaules antics

Consell de Cent, 368
(entre Bruch i Girona) Barcelona

REVESTIMENTS
DECORATIUS

DEKOR

Novíssima aplicació
de la URALITA a les
Arts Decoratives

REPRODUCCIÓ EN RESPATLLERS I
ARTESONATS DE LES TALLEES ANTIGUES
DE FUSTA EN LLURS TONS NATURALS

URALITA, S. A.
BARCELONA. PL. ANTONI LÓPEZ, 15
TELÈFONS 1644 A. - 848 A.

LLOC D'EXPOSICIÓ I VENDA:
PASSEIG DE GRÀCIA, 90 — SUCURSAL
TELÈFON 53 G.

G. Homar

Mobles
Làmpares
Decoració
Antiguitats

Canuda, 4 BARCELONA

A. Badrinas

BARCELONA (G.) Taller: Neptú, 2
DR. RIZAL, 34 I 36 (PROP LA DIAGONAL)

Mobles moderns Marqueteries d'art
Fusteria fina
Decoració d'interiors Arts industrials

AURELI TOLOSA

Pintura
i
Decoració

Plaça Letamendi, 29
Tel. 2845 A. - Barcelona

LLANTERNES
NOU MODEL
PER A PROJECTAR AMB PERFECCIÓ

POSTALS
I POSITIUS

CINES
PER A
FAMÍLIES

CUYAS, Portal del Angel, 11 i 13. - BARCELONA

LLIBRERIA ANTIGA I MODERNA

Història de la Pintura Antiga Catalana
Cinc volums

EN PREPARACIÓ: Rnt. J. GUDIOL
Pintura Romànica a Catalunya
Fons de la llibreria "AVENÇ"

JARDINS
ARTUR RIGOL

PROJECTES
CONSTRUCCIÓ
DIRECCIÓ

Pl. Tetuan, 18 · Barcelona · De 7 a 9 nit

